

T.C. TARIM VE
ORMAN BAKANLIğI

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
GIDA VE KONTROL GENEL MÜDÜRLÜğÜ
Arif ÖZKAN
Veteriner Hekim

Su Ürünleri Hastalıklarıyla Mücadele

14-17 Şubat 2024

GKGM'NİN KURUMSAL YAPISI

Genel Müdür

Genel Müdür Yardımcısı

Hayvan Sağlığı ve Karantina Dairesi

Gıda Kontrol ve Laboratuvarlar Dairesi

Yem Dairesi

Genel Müdür Yardımcısı

Bitki Sağlığı ve Karantina Dairesi

Bitki ve Bitkisel Ürünler Sınır Kontrol Dairesi

Bitki Koruma Ürünleri Dairesi

İdari İşler ve Koordinasyon Dairesi

Genel Müdür Yardımcısı

Gıda İşletmeleri ve Kodeks Dairesi

Veteriner Sağlık Ürünleri ve Halk Sağlığı Dairesi

Hayvan ve Hayvansal Ürünler Sınır Kontrol Dairesi

Risk Değerlendirme Dairesi

TAŞRA YAPILANMASI

GIDA VE KONTROL GENEL MÜDÜRLÜğÜ

BAğLI KURULUŞLAR

İL MÜDÜRLÜKLERİ (81)

- Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şubesi

İLÇE MÜDÜRLÜKLERİ (922)

Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü/Veteriner Kontrol Enstitüleri (8)

Şap Enstitüsü (1)

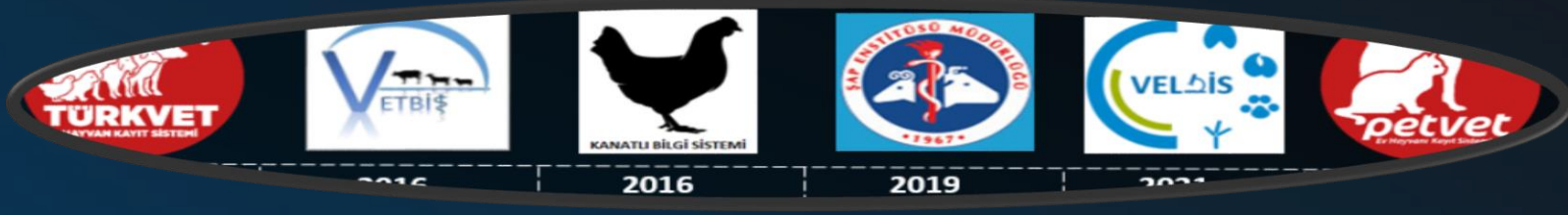
Veteriner Sınır Kontrol Noktaları (23)

ENSTİTÜLER VE SORUMLULUK BÖLGELERİ

Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü,
Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü
İzmir/Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü
Konya Veteriner Kontrol Enstitüsü
Samsun Veteriner Kontrol Enstitüsü
Erzurum Veteriner Kontrol Enstitüsü
Adana Veteriner Kontrol Enstitüsü
Elazığ Veteriner Kontrol Enstitüsü

- Bakanlık, ihbarı mecburî bir hastalığın varlığı veya şüphesi ya da yeni bir salgın durumunda, inceleme yapmak, teşhis etmek, gerekli kontrol ve koruma tedbirlerini almakla yükümlüdür.
- Bakanlık, hayvan hastalıkları bildirim sistemini kurar ve sistemin işletilmesini sağlar.

- Hayvan Sahibi
- İşletme Kayıtları
- Hayvana ait bilgiler
- Doğum-Ölüm
- Hayvan Hareket bilgileri
- Veteriner Sağlık Raporu
- Hayvan Nakil Araçlarına ait bilgi
- Denetim
- Raporlama

- Hastalık Bildirimi
- İzleme
- Kordon ve Karantina Bölgeleri
- Aşılamaların Takibi
- Numune Yönetim Sistemi
- Hayvan Sağlığı Desteklemeleri
- Veri Yönetimi
- Hastalık Etki Analizi
- Risk Analizi
- Raporlama

BULAŞICI HAYVAN HASTALIKLARI İLE MÜCADELEDE UYGULANACAK GENEL HÜKÜMLERE İLİŞKİN YÖNETMELİK

İHBARİ MECBURİ HAYVAN HASTALIKLARI VE BİLDİRİMİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK

HASTALIĞA AİT MÜCADELE YÖNETMELİKLER VE TALİMATLAR (SU HAYVANLARININ SAĞLIK KOŞULLARI İLE HASTALIKLARINA KARŞI KORUNMA VE MÜCADELE YÖNETMELİĞİ)

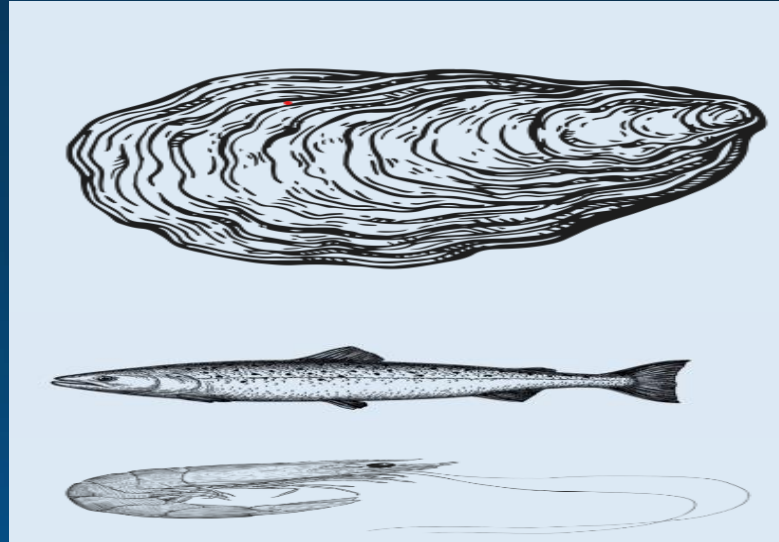
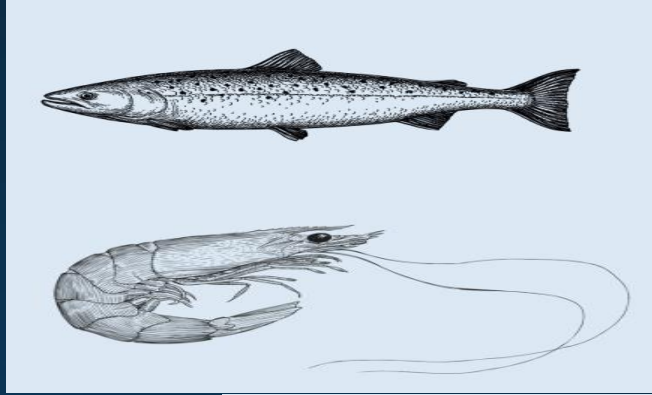
2023 YILI HAYVAN HASTALIKLARI İLE MÜCADELE VE HAYVAN HAREKETLERİ KONTROLÜ GENELGESİ

İhbari Mecburi Su Hayvanlarının Hastalıkları

- 1-Epizootik hematopoetik nekroz
- 2-Epizootik ülseratif sendrom
- 3-Viral hemorajik septisemi (VHS)
- 4-Beyaz benek hastalığı
- 5-Sarıbaş hastalığı
- 6-Taura sendromu
- 7-Balıkların enfeksiyöz hematopoetik nekrozisi (IHN)
- 8-Enfeksiyöz somon anemisi
- 9-Perkinsus marinus enfeksiyonu
- 10-Microcytos mackini enfeksiyonu
- 11-Martellia refringens enfeksiyonu
- 12-Bonamia ostreae enfeksiyonu
- 13-Bonamia exitiosa
- 14-Koi herpes virus hastalığı
- 15-Sazanların bahar Viremisi
- 16-Kerevit vebası
- 17-Bakteriyel böbrek hastalığı

İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik” ile ihbarı mecburi olan balık hastalıkları, “Su Hayvanlarının Sağlık Koşulları İle Hastalıklarına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliğinde” ise hastalığa duyarlı türler belirtilmiştir

LİSTE 1 HASTALIKLARI

TÜR	HASTALIK	DUYARLI TÜRLER
BALIK	EPİZOOTİK HEMATOPOİETİK NEKROZİS	Alabalık ve tatlı su levreği
	EPİZOOTİK ÜLSERATİF SENDROM	<i>Cinsler: Catla, Channa, Labeo, Mastacembelus, Mugil, Puntius ve Trichogaster.</i>
YUMUŞAKÇALAR	<i>BONAMIA EXITOSA ENFEKSİYONU</i>	Avustralya kum istiridyesi ve Şili yassı istiridyesi
	<i>PERKINSUS MARINUS ENFEKSİYONU</i>	Pasifik istiridyesi ve Doğu istiridyesi
	<i>MICROCYTOS MACKINI ENFEKSİYONU</i>	Pasifik istiridyesi ve Doğu istiridyesi Olympia yassı istiridyesi (ve Avrupa yassı istiridyesi
KABUKLULAR	TAURA SENDROMU	Körfez beyaz karidesi, Pasifik mavi karidesi ve Pasifik beyaz karidesi
	SARIBAŞ HASTALIĞI	Körfez kahverengi karidesi), Körfez pembe karidesi, Kuruma karidesi Siyah Kaplan karidesi, Körfez beyaz karidesi, Pasifik mavi karidesi ve Pasifik beyaz karidesi

LİSTE 2 HASTALIKLARI

TÜR	HASTALIK	DUYARLI TÜRLER
BALIK	SAZANLARIN BAHAR VİREMİSİ (SBV)	Kocabaş sazan, altınbalık , havuz sazanı , ot sazanı , pullu sazan ve koi sazanı , gümüş sazan , yayın balığı ve kadife balığı
	VİRAL HEMORAJİK SEPTİSEMİ	Ringa balığı , beyaz balık, turnabalığı , mezgit , morina balığı , Atlantik morinası , Pasifik somonu , gökkuşağı alabalığı , gelincik balığı , deniz alası , kalkan , çaça balığı ve gölge balığı
	ENFEKSİYÖZ HEMATOPOİETİK NEKROZ (IHN)	Köpek somonu , coho somonu , seema alası , gökkuşağı veya çelikbaş alabalığı , kızıl somon,pembe somon,kral somonu ve Atlantik somonu
	KOI HERPES VİRÜSÜ (KHV) HASTALIĞI	Pullu sazan ve koi sazanı
	ENFEKSİYÖZ SOMON ANEMİSİ (ESA)	Gökkuşağı alabalığı , Atlantik somonu ve deniz alası
YUMUŞAKÇALAR	MARTEİLİA REFRIGENS ENFEKSİYONU	Avustralya kum istiridyesi, Şili yassı istiridyesi, Avrupa yassı istiridyesi , Arjantin istiridyesi , mavi midye ve Akdeniz midyesi
	BONAMİA OSTREAE ENFEKSİYONU	Avustralya kum istiridyesi , Şili yassı istiridyesi , Olimpia yassı istiridyesi , Asya istiridyesi , Avrupa yassı istiridyesi ve Arjantin istiridyesi
KABUKLULAR	BEYAZ BENEK HASTALIĞI	Bütün farklı kabuklular (Decapoda takımı).

İHBARİ MECBURİ HAYVAN HASTALIKLARI VE BİLDİRİMİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK VE SU HAYVANLARININ SAĞLIK KOŞULLARI İLE HASTALIKLARINA KARŞI KORUNMA VE MÜCADELE YÖNETMELİĞİ GEREĞİ

➤ Hastalık ihbarı,

- Listelenen bir hastalığın varlığından şüphe duyulması için herhangi bir sebebin bulunması ya da hastalığın yetiştiriciliği yapılan su hayvanları arasında var olduğunun doğrulanması halinde, bu şüphe ve doğrulama yetkili otoriteye, yetkili otorite tarafından Bakanlığa gecikmeksizin bildirilir.
- İşletme sahibi ve su hayvanlarıyla ilgilenen kişiler, hayvanlara nakil sırasında eşlik eden kişiler, su hayvanlarına yönelik sağlık hizmetlerinde görev yapan veteriner hekimler ve diğer uzmanlar, resmi veteriner hekimler, veteriner veya diğer resmi ya da özel laboratuvarların uzman personelleri ve duyarlı türlere ait su hayvanlarıyla veya bu tür hayvanların ürünleriyle meslek ilişkisi bulunan diğer tüm kişiler Hastalığı bildirmekle yükümlüdür

Geçici kordon konulması,

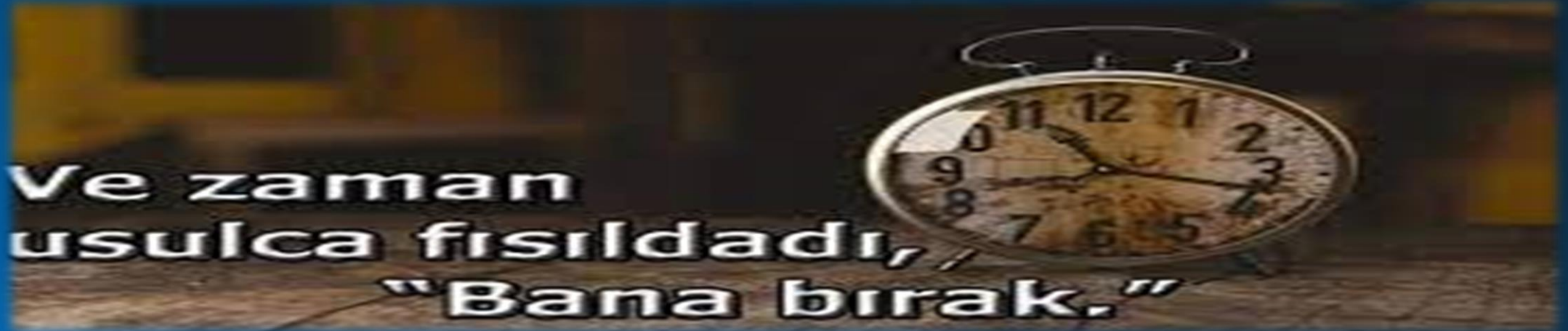
➤Hükümet veteriner hekimi gelinceye kadar mahalli idari makamlar, hasta ve sağlam hayvanları birbirinden ayırarak geçici kordon koyar ve ölen hayvanları hükümet veteriner hekimi gelene kadar muhafaza eder, kokuşanları da imha eder.

Hükümet veteriner hekiminin hastalık yerine gitmesi

➤Hastalık ihbarını değerlendirmekle görevli hükümet veteriner hekimi 24 saat içinde en seri vasıta ile hastalık yerine gider.

Hükümet veteriner hekiminin hastalık yerine gitmesi koruma gözetim bölgesinin tespiti

İlgili hastalığa göre klinik ve/veya laboratuvar analiz sonuçlarına göre hastalık çıkışı yine hayvan sağlığı zabıtası komisyona kararı alınarak yapılır ve hastalığa ait yönetmelik ve Hayvan hastalıkları ile mücadele ve hayvan hareketleri kontrol programı genelgesi gereği işlemler yapılır.

HASTALIK ŞÜPHESİ

Yetkili otorite uygun numuneleri alır ve ilgili Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğüne Müdürlüğüne **veya Ulusal Referans Laboratuvara (URL) gönderir.** Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü tarafından hastalık tespit edilmesi durumunda örnekler teyit için URL ye gönderilir. Teyit sonucu hastalık çıkışı yapılır.

- Yetkili otorite tarafından aksine izin verilmedikçe, hastalık Şüphesi bulunan ilgili çiftliğe veya yumuşakça yetiŐtirme alanına yetiştiriciliği yapılan hiğbir su hayvanının giriŐ-çıkiŐına izin verilmez.

- Hastalık Şüphesi bulunan çiftlik veya yumuşakça yetiŐtirme alanını resmi gözetim altına alınarak, hastalığın diğer su hayvanlarına yayılmasını önlemek için ilgili kontrol tedbirleri alır.

İHBARI MECBURİ BALIK HASTALIKLARI GÖRÜLDÜĞÜNDE YAPILAN UYGULAMALAR

- Hastalık çıkması durumunda konulacak kordon sınırları, Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Komisyonunca, risk analizine bağlı olarak enfekte çiftliğin bulunduğu su havzası veya kıyı alanında yer alan ve bulaşma ihtimali olan yerler dikkate alınarak belirlenecektir.
- Bu sınırlar içindeki tüm balık çiftlikleri tespit edilerek, buralardan marazi maddeler alınarak Laboratuvara teşhis için gönderilmektedir.
- Çiftliklerin hastalığa duyarlı ve duyarlı olmayan türler yönünden balık, yumurta, larva, gamet ve yem alım ve satımı yaptığı yerlerin kayıt altına alınması sağlanarak hastalık takibi yapılmaktadır. .

İHBARI MECBURİ BALIK HASTALIKLARI GÖRÜLDÜĞÜNDE YAPILAN UYGULAMALAR

- Öncelikli olarak, pazara sunulacak büyüklükte olan ve hastalığın klinik belirtilerini göstermeyen balıklar iç organları çıkartıldıktan sonra kontrollü olarak tüketime sunulmaktadır.
- Bu işlem, risk analizine bağlı olarak işletmede veya işletmeye en yakın onaylanmış bir işleme tesisinde, işletmenin bulunduğu yerde uygun tesis bulunmaması halinde ise balıkların uygun bir işleme tesisine şartlı ve kontrol altında çevreyi bulaştırmayacak şekilde nakledilmesi sağlanarak yapılmaktadır.
- Tüketilmeyecek olan balıklar ile yavru, yumurta, gametler ve işlem artığı iç organlar imha edilmektedir.

- Karasal çiftlikte havuzlarda bulunan tüm balıklar boşaltıldıktan sonra (imha, porsiyon büyüklüğündekilerin tüketime sunulması v.s.) havuzdaki suda dezenfekte edilerek boşaltılır.
- Tüm alet ve ekipmanın dezenfekte edilmesinin sağlanır.
- Alet, ekipman, yem, balık, yumurta ve gametlerin işletme dışına çıkarılmaması sağlanır
- Hastalığın bulaşma yollarının (özellikle yem kaynağının) araştırılması yapılır.

Hastalık Sönüşü

- Üretim çiftliklerinde ve tesislerde hastalık sebebiyle alınan karantina tedbirleri son imhayı takiben, işletme ya da üretim alanının risk analizine bağlı olarak en az 6 hafta boş bırakıldıktan sonra dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır. Yeniden balıklandırmayı takiben izleme programı başlatılır.
- Doğal yataklarda ise son iki yıl yapılan hastalık izleme sonuçlarının negatif olmasından sonra karantina tedbirleri kaldırılır.

İHBARI MECBURİ BALIK HASTALIKLARI GÖRÜLDÜĞÜNDE YAPILAN UYGULAMALAR

Ulusal Referans Laboratuvarınca

Hastalık çıkan işletmelerde Epizootiolojik inceleme ve *Hastalık Sonrası Hastalık İzleme Programı* yapılması

- Aynı su kaynağındaki işletmeler, balık, yumurta, larva, gamet ve yem alışverişi yapılan işletmelerde işletmeler **epizootiolojik inceleme ve hastalık çıkan işletmeler hastalık yönünden hastalık sonrası izleme Programına** tabi tutulur.
- Bölgesel/Ülkesel durumun belirlenmesi için tarama çalışmalarının planlanması ve uygulanması gerçekleştirilmektedir

ÇİFT KABUKLU YUMUŞAKÇA VE KABUKLU HASTALIKLARI

ŞÜPHE

- Çift kabuklu yumuşakça ve kabuklularda herhangi bir ölüm görülmesi durumunda yetiştirici yada gözlemi yapan kişi tarafından Bakanlık il/ilçe müdürlüklerinin bilgilendirilmesi,
- Numune alınarak laboratuvara gönderilmesi

- Sonuç gelene kadar geçici kordon ve karantina tedbirlerinin uygulanması, yumuşakça ve kabuklu çıkışının yasaklanması,
- Laboratuvar tarafından pozitif bulunan örneklerin teyit edilmek üzere Referans Laboratuvara gönderilmesi

Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Komisyonunca

- Epidemiyolojik araştırma yapılması, bulaş yollarının tespiti tedbirlerin alınması,
- Klinik belirti gösteren hayvanların öldürülerek imhası,
- Klinik belirti göstermeyenlerin tüketime sunulması
- İmha ve piyasaya arz sonrası çiftlik ve tesislerde temizlik ve dezenfeksiyon işlemlerinin yapılmasının sağlanması,

Hastalık Sönüşü

- Üretim çiftliklerinde ve tesislerde hastalık sebebiyle alınan karantina tedbirleri son imhayı takiben, işletme ya da üretim alanının risk analizine bağlı olarak ihbarı mecburi çift kabuklu yumuşakça hastalıklarından Marteilia refringens ile enfeksiyonu tespiti durumunda en az 2 ay, Bonamia ostreae ve Bonamia exitiosa ile enfeksiyonun tespiti durumunda en az 6 ay, diğer ihbarı mecburi hastalıkların tespiti durumunda ise en az 30 gün boş bırakıldıktan sonra dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır. İşletmeye yeni yumuşakça popülasyonunun konulmasını takiben izleme programı başlatılır.
- Doğal yataklarda ise son üç yıl yapılan hastalık izleme sonuçlarının negatif olmasından sonra karantina tedbirleri kaldırılır.

ÇİFT KABUKLU YUMUŞAKÇA VE KABUKLU HASTALIKLARI İZLEME ÇALIŞMALARI

- Bornova Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğü tarafından Çift Kabuklu Yumuşakça Hastalıkları ile ilgili olarak duyarlı türleri kapsayan Bakanlığımızca onaylanmış üretim alanlarında hastalıkların epidemiyolojisine uygun dönem ve sürelerde izleme çalışmaları yapılmaktadır.
- Çift kabuklu yumuşakça hastalıkları konusunda Ulusal Referans Laboratuvar görevini üstlenmiş olan Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü, 2004 yılından başlayarak her yıl ihracat açısından önem arz eden Bakanlığımızca bildirilen onaylanmış ve onaylanacak çift kabuklu yumuşakça üretim alanlarında yumuşakça sağlığına yönelik olarak Hastalık İzleme ve Takip Programlarını yürütmektedir..
- Program kapsamında yürütülen çalışmalar; çift kabuklu yumuşakça üretim alanlarının patojenler yönünden hedefli surveyini, patojenin tespiti durumunda bulaş kaynağının belirlenmesi için epidemiyolojik inceleme ve taramaları ile patojen tespiti sonrası üretim alanlarının hastalık izleme ve takibinin yapılmasını kapsar.

2022 yılında Marteiliosis ve Perkinsosis hastalıkları yönünden kara midye (*Mytilus galloprovincialis*) ve akivades (*Ruditapes decussatus* ve *Ruditapes philippinarum*) üretim alanlarında yürütülmüştür.

T.C. TARIM VE
ORMAN BAKANLIĞI

TURKIYE
YUZYILI

TEŐEKKÜR EDERİM

TURKIYE
YUZYILI